

Metodické usmernenie k formálnym a obsahovým
náležitostiam tvorby regionálnych stratégií výchovy
a vzdelávania

Obsah

Metodické usmernenie k formálnym a obsahovým náležitostiam tvorby regionálnych stratégií výchovy a vzdelávania	1
Úvod	3
Funkcie regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania.....	3
Zásady tvorby regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania	5
Forma a štruktúra regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania	6
Odporúčané oblasti podpory výchovy a vzdelávania v rámci regionálnej stratégie.....	12

Úvod

Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania (ďalej len „regionálna stratégia“) je základný strategický dokument, ktorý predstavuje východisko pre výkon kompetencií samosprávneho kraja v oblasti utvárania podmienok na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä na stredných školách, a na rozvoj ďalšieho vzdelávania.

Podľa § 4 ods. 1 písm. k) zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samospráve vyšších územných celkov) sa samosprávny kraj pri výkone samosprávy stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, pričom utvára aj podmienky na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä na stredných školách, a na rozvoj ďalšieho vzdelávania.

Podľa § 9 ods. 4 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „len zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve“) samosprávny kraj vytvára podmienky na výchovu a vzdelávanie a na plnenie povinnej školskej dochádzky na stredných školách, podmienky na zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, detí a žiakov s mimoriadnym nadaním a talentom v školách a v školských zariadeniach, ktorých je zriaďovateľom.

Podľa § 11 ods. 2 písm. c) zákona o samospráve vyšších územných celkov regionálnu stratégiu výchovy a vzdelávania na stredných školách schvaľuje zastupiteľstvo samosprávneho kraja, čím je vytvorený predpoklad, že regionálna stratégia obsahuje pevnejšie určené východiská smerovania výkonu kompetencií samosprávneho kraja v dlhšom časovom horizonte.

Regionálne stratégie sú schvaľované zastupiteľstvom samosprávneho kraja po prerokovaní v krajských radách pre odborné vzdelávanie a prípravu a v Rade vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu.

Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 209/2018 Z. z. (ďalej len zákon o „odbornom vzdelávaní a príprave“). „Samosprávny kraj v spolupráci s inštitúciami podľa § 28 ods. 3 písm. b) až f) každoročne aktualizuje regionálnu stratégiu výchovy a vzdelávania na stredných školách vo svojej územnej pôsobnosti podľa analýz a prognóz o vývoji trhu práce. Regionálnu stratégiu výchovy a vzdelávania na stredných školách samosprávny kraj po prerokovaní v krajskej rade a Rade vlády vydáva a zverejňuje na svojom webovom sídle každoročne do 31. októbra“.

Regionálna stratégia napriek tomu, že vzniká v rámci originálnej kompetencie samosprávneho kraja, plní dôležité funkcie z hľadiska tvorby celoštátnej výchovno-vzdelávacej politiky (viď funkcie regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania). V tejto súvislosti považujeme za potrebné, aby boli jednotlivé regionálne stratégie vzájomne porovnateľné, prehľadné, reagujúce na národné ciele výchovy a vzdelávania v regionálnom kontexte a poskytujúce objektívne kritériá pre skvalitnenie výkonu a kontroly samosprávnej moci v oblasti výchovy a vzdelávania. Za týmto účelom metodické usmernenie sumarizuje funkcie regionálnej stratégie a odporúča zásady jej tvorby, jednotnú štruktúru a oblasti vzdelávania a výchovy, ktorým by sa mala primárne venovať. Vzhľadom na povahu regionálnej stratégie ako dokumentu schvaľovaného zastupiteľstvom samosprávneho kraja má metodické usmernenie odporúčací charakter.

Funkcie regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania

V nadväznosti na platnú legislatívu regionálna stratégia plní nasledujúce funkcie:

- 1. Predstavuje dôležitý prameň kritérií pre výkon kompetencií orgánov verejnej správy:**
 - a) Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR zohľadňuje regionálne stratégie ako
 - jedno z kritérií pri tvorbe zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce a zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce podľa § 29 ods. 2 zákona o odbornom vzdelávaní a príprave,

Podľa Smernice Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR č. 55/2019 o postupe pri tvorbe zoznamov študijných odborov a učebných odborov sa do zoznamu študijných odborov alebo učebných odborov, ktoré sú v príslušnom samosprávnom kraji nad rozsah potrieb trhu práce nezarádajú odbor vzdelávania, potreba ktorého nevyplýva z príslušnej regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania v stredných školách.

- prameň kritérií pri rozhodovaní o zaradení školy alebo školského zariadenia do siete škôl a školských zariadení, ako aj pri zmenách v sieti škôl a školských zariadení (napr. zaraďovanie nových študijných alebo učebných odborov alebo schvaľovanie experimentálneho overovania v určitom regióne).
- b) samosprávne kraje vychádzajú z regionálnej stratégie pri
- určovaní najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka v dennej forme štúdia pre každú strednú školu v ich územnej pôsobnosti podľa § 9 ods. 1 písm. b zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve,
 - zriaďovaní a zrušení stredných škôl (pri prenesenom výkone štátnej správy) a školských zariadení pri výkone samosprávy (základné umelecké školy, jazykové školy okrem jazykových škôl pri základných školách, školské internáty, zariadenia školského stravovania, strediská služieb školy, školy v prírode, centrá voľného času s územnou pôsobnosťou samosprávneho kraja),
 - návrhoch na zmeny v sieti škôl a školských zariadení (napr. zaraďovanie nových študijných alebo učebných odborov alebo schvaľovanie experimentálneho overovania v určitom regióne),
 - návrhoch rozpisu finančných prostriedkov pridelených ministerstvom na školy a školské zariadenia, ktorých je zriaďovateľom,
 - tvorbe koncepcie rozvoja škôl a školských zariadení, ktorých je zriaďovateľom,
 - vypracovaní správy o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach škôl a školských zariadení, ktorých je zriaďovateľom,
 - príslušných všeobecne záväzných nariadeniach.
- c) Okresné úrady v sídle kraja pri plnení kompetencií vo výchove a vzdelávaní podľa § 10 až 11 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.
- d) Regionálna stratégia sa zohľadňuje pri rozhodovaní príslušných orgánov o poskytnutí finančných prostriedkov v rámci operačných programov európskych štrukturálnych a investičných fondov.
- 2. Prináša informácie pre zamestnávateľov (vrátane prípadných investorov) o možnostiach zabezpečenia kvalifikovanej pracovnej sily v samosprávnom kraji.**
 - 3. Obyvatelia samosprávneho kraja môžu posudzovať výkon kompetencií samosprávneho kraja v oblasti výchovy a vzdelávania z hľadiska plnenia dlhodobých strategických priorít a cieľov určených v regionálnej stratégii.**
 - 4. Napomáha pri výbere študijnej cesty (príp. širšej kariérnej orientácii) žiakom a ich zákonným zástupcom.**

Zásady tvorby regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania

Vychádzajúc z vyššie uvedených funkcií regionálnej stratégie odporúčame pri jej tvorbe uplatňovať nasledujúce zásady:

Medzirezortný prístup

Regionálne stratégie majú obsahovo (nielen deklaratórne) nadväzovať na zásadné strategické a koncepcné dokumenty samosprávneho kraja, napr. program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja, regionálne rozvojové plány a programy, ako aj na koncepcné a strategické dokumenty celoslovenského významu (Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania, Národná stratégia územného rozvoja SR, Stratégia hospodárskej politiky SR, Národná stratégia zamestnanosti SR).

Prehľadnosť

Jednotlivé funkcie regionálnej stratégie kladú požiadavky na štruktúrovanú a prehľadnú formu jej vypracovania. Odporúčanú štruktúru regionálnej stratégie uvádzame v ďalšej časti metodického pokynu.

Za účelom prehľadnosti odporúčame zverejňovať regionálne stratégie v pôvodnej podobe a jednotlivé dodatky postupne spolu s príslušnými konsolidovanými verziami v znení jednotlivých dodatkov.

Vecnosť

Špecifické ciele regionálnej stratégie majú obsahovať indikátory, ktoré umožnia vyhodnotiť reálny a objektívny stav plnenia príslušnej úlohy. Je potrebné sa vyhnúť vytváraniu všeobecných, vágnych cieľov, vyhodnotenie ktorých zostáva často v subjektívnej rovine.

Systematickosť

Odporúčame plánovanie kľúčových priorít a nadväzujúcich špecifických cieľov v rámci oblastí, ktoré majú zásadný význam pre vytváranie podmienok pre výchovu a vzdelávanie v jednotlivých samosprávnych krajoch. Samosprávne kraje si môžu určiť ďalšie, ktoré vychádzajú z regionálnych potrieb výchovy a vzdelávania. Regionálna stratégia by sa mala zaoberať všetkými zásadnými otázkami, ktoré vyplývajú z kompetencií samosprávneho kraja pri podpore výchovy a vzdelávania, a to najmä vo vzťahu ku školám a školským zariadeniam v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti.

Kľúčové priority majú mať prevažne povahu dlhodobých východísk smerovania regionálnej stratégie, jednotlivé špecifické ciele môžu mať povahu dlhodobých cieľov (4 a viacej rokov) aj krátkodobých cieľov (1- 2 roky).

Orientácia na potreby trhu práce v regióne

Vzhľadom na skutočnosť, že zákon o odbornom vzdelávaní a príprave uvádza ako jedno z kritérií pre aktualizáciu regionálnych stratégií analýzy a prognózy o vývoji trhu práce, dôležitou oblasťou v rámci regionálnych stratégií je určovať strategické ciele v závislosti od dopytu po špecifických kvalifikáciách v rámci príslušného samosprávneho kraja. V tejto súvislosti môže regionálna stratégia reagovať aj na potreby trhu práce dôležité z celoslovenského hľadiska.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti prehľadná regionálna stratégia s nastaveným časovým plánovacím rámcom poskytuje informácie pre zamestnávateľov alebo prípadných investorov v samosprávnom kraji o možnostiach zabezpečenia kvalifikovanej pracovnej sily.

Ministerstvo práce v rámci pravidelných prognóz vývoja na trhu práce zverejňuje na svojom webovom sídle raz ročne informáciu o uplatnení absolventov stredných škôl na trhu práce podľa jednotlivých krajov, stredných škôl, študijných odborov a učebných odborov a vykonávaného zamestnania a o dodatočnej potrebe zamestnancov na trhu práce v členení na príbuzné študijné odbory a príbuzné učebné odbory v spolupráci so stavovskými organizáciami a profesijnými organizáciami **do 30. apríla príslušného kalendárneho roka.**

Konsenzuálny prístup

Na základnom nastavení regionálnej stratégie by mala existovať zhoda medzi subjektmi koordinácie výchovy a vzdelávania v samosprávnom kraji a prevažujúcou časťou verejnosti. V tejto súvislosti odporúčame okrem prerokovania regionálnej stratégie v Krajskej rade pre odborné vzdelávanie a prípravu aj jej prerokovanie v Územnej školskej rade, v rámci širšej odbornej verejnosti i verejnú diskusiu formou pripomienkového konania.

Forma a štruktúra regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania

Pri tvorbe regionálnych stratégií sa použije typ písma Calibri s riadkovaním 1, 5; veľkosť písma 12; text sa zarovná do blokov s nasledujúcim obsahom:

1. Úvod

V úvodnej časti odporúčame predovšetkým popísať východiská, princípy a zásady tvorby regionálnej stratégie.

2. Analytická časť

Analytická časť má smerovať k vysvetleniu dôvodov a uvedeniu argumentov, prečo sa samosprávny kraj za účelom vytvárania podmienok pre výchovu a vzdelávanie zamerá v plánovacej časti regionálnej stratégie na určité kľúčové priority a prečo si na ich realizáciu zvolil konkrétne špecifické ciele. Spomenutú analýzu je možné robiť prostredníctvom vyhodnotenia silných a slabých stránok pri doterajšej realizácii kľúčových priorít v podmienkach samosprávneho kraja (SWOT analýza). Analytická časť sa zameria predovšetkým na rozbor nasledujúcich oblastí výchovy a vzdelávania (body 2.1. až 2.4.). Kľúčové priority a nadväzujúce špecifické ciele zodpovedajúce jednotlivým oblastiam sa uvedú v plánovacej časti regionálnej stratégie v nižšie uvedenej forme (bod 3 – plánovacia časť).

Súčasťou analytickej časti môžu byť vo vzťahu k jednotlivým analyzovaným oblastiam ďalšie údaje uvedené vo forme tvoriacej dôvodový a argumentačný rámec pre zodpovedajúcu plánovaciu časť regionálnej stratégie. Ide predovšetkým o údaje o dodatočnej potrebe na trhu práce alebo uplatniteľnosti absolventov stredných škôl na trhu práce.

2.1. Optimalizácia siete stredných škôl a školských zariadení v samosprávnom kraji.

Súčasťou analytickej časti v tomto bode bude aj štatistický prehľad jednotlivých druhov stredných škôl a školských zariadení za aktuálny školský rok, ktorý sa vytvorí prostredníctvom nižšie uvedených tabuliek. Do štatistického prehľadu sa započítavajú aj stredné školy, ktoré sú súčasťou spojených škôl. Rozbor sa týka aj školských zariadení podľa § 9 ods. 2 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.

Stredné školy celkovo

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Gymnázia

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Žiaci v bilingválnych vzdelávacích programoch na gymnáziách

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

SOŠ

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Stredné športové školy

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Školy umeleckého priemyslu

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Konzervatóriá

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Žiaci v odboroch vzdelávania, v ktorých sa vyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností alebo nadania (podľa § 10 zákona vyhlášky č. 61/2015 Z. z.)

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Školské zariadenia – každý typ školského zariadenia podľa § 9 ods. 2 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve sa uvádza v samostatnej tabuľke, napr.

Školské internáty

Zriaďovateľ	Počet ŠZ	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

S kompetenciami samosprávneho kraja podľa § 19, § 20, § 23 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (zriaďovanie, rušenie, spájanie škôl a školských zariadení; zmeny v sieti škôl a školských zariadení – zaraďovanie a vyradovanie odborov vzdelávania; určovanie najvyššieho počtu žiakov stredných škôl) súvisí aj problematika zabezpečenia výchovy a vzdelávania požadovaného na trhu práce v súlade s racionálnym využitím personálnych a materiálnych (priestorových, prevádzkových...) kapacít škôl a školských zariadení. V tejto súvislosti medzi dôležité regionálne podmienené faktory patrí aj lokálna dostupnosť škôl a školských zariadení a zabezpečenie výchovy a vzdelávania pre žiakov z národnostných menšín a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Optimalizácia siete škôl a školských zariadení v samosprávnom kraji je úzko previazaná s efektívnym využívaním finančných prostriedkov štátneho rozpočtu a finančných prostriedkov samosprávy.

Z celoslovenského hľadiska sa javí problematickým veľké množstvo škôl s menším počtom žiakov poskytujúcich výchovu a vzdelávanie v identických alebo obdobných odboroch vzdelávania pôsobiacich často v tesnej blízkosti.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti **odporúčame, aby samosprávne kraje v rámci regionálnych stratégií pomenovali kľúčové priority a špecifické ciele zamerané na efektívnejšie využitie finančných, materiálnych a personálnych kapacít pri zachovaní čo najvyššej kvality a dostupnosti výchovy a vzdelávania.**

Konkrétne kľúčové priority a špecifické ciele sa môžu dotýkať vytvárania spojených škôl alebo zlučovania škôl (niektoré samosprávne kraje pristupujú v rámci regionálnych stratégií k spájaniu škôl etapovite s počiatočnou fázou vytvárania spoločného vedenia škôl a postupného hľadania možností ich organického prepojenia).

V kontexte optimalizácie siete škôl a školských zariadení sa môžu samosprávne kraje v rámci svojich priorít orientovať v opodstatnených prípadoch aj na poskytovanie výchovy a vzdelávania pre žiakov z iných samosprávnych krajov, pričom uvedené môže predstavovať východiská k tvorbe rámcovej prognózy novoprijatých žiakov do 1. ročníkov stredných škôl.

Optimalizácia siete škôl a školských zariadení úzko súvisí s hospodárskou, sociálnou, infraštruktúrnou stratégiou celého kraja alebo jednotlivých obcí (napr. nastavenie verejnej dopravy za účelom zlepšenia dostupnosti škôl pre žiakov z rôznych lokalít).

2.2. Podpora vybraných odborov vzdelávania na stredných školách, experimentálne overovanie

V tomto bode sa v analytickej časti uvedie aj prehľad (podľa nižšie uvedenej tabuľky) **prebiehajúcich experimentálnych overovaní podľa § 14 zákona č. 254/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov na stredných školách v územnej pôsobnosti samosprávneho kraja.**

Experimentálne overovanie podľa § 14 školského zákona

Experimentálne overovanie	Zriaďovateľ	Na akých školách	Termín začatia - ukončenia	Garant

Samosprávny kraj má k dispozícii viacero nástrojov podpory odborov vzdelávania perspektívnych pre prípravu žiakov pre pracovné pozície, ktoré budú v čase príchodu týchto žiakov požadované na trhu práce v príslušnom regióne. V súvislosti s rozvojom mobility pracovnej sily a prirodzenej migrácie pracovnej sily medzi susednými regiónmi alebo v rámci SR je možné zohľadňovať aj podporu odborov vzdelávania s celoslovenským významom. Primárnou by však mala zostať podpora odborov na základe prognóz trhu práce v samosprávnom kraji. Pri výbere podporovaných odborov vzdelávania odporúčame reflektovať narastajúci význam kvalifikácií potrebných v ekonomike založenej na digitalizácii a inováciách.

Samosprávny kraj ako zriaďovateľ stredných škôl má kompetenciu podporovať vybrané odbory vzdelávania prostredníctvom predkladania návrhov na experimentálne overovanie vzdelávacích programov podľa § 14 školského zákona. V rámci predkladania návrhov na experimentálne overovania sa odporúča úzka spolupráca so strednými školami, so stavovskými a profesijnými organizáciami a zamestnávateľmi za účelom predkladania návrhov, ktoré reflektujú požiadavky meniaceho sa trhu práce zameraného na inovácie a digitalizáciu.

V tejto súvislosti sa v plánovacej časti regionálnej stratégie uvedú odbory alebo oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, v rámci ktorých chce samosprávny kraj navrhovať a podporovať experimentálne overovanie.

Ďalším dôležitým nástrojom podpory perspektívnych odborov vzdelávania je výkon kompetencie určovania najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka v študijných a učebných odboroch v dennej forme štúdia pre stredné školy v územnej pôsobnosti samosprávneho kraja.

Jedným z kritérií pre určovanie najvyššieho počtu žiakov v rámci jednotlivých odborov vzdelávania je verifikovaná potreba trhu práce v príslušnom regióne. Napriek skutočnosti, že verifikovaná potreba trhu práce vychádza z pravidelných prognóz vývoja na trhu práce, ktoré raz ročne zverejňuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, jej konečná podoba sa finalizuje prostredníctvom verifikácie v regionálnych platformách. Regionálna stratégia môže taktiež predstavovať vhodný argumentačný rámec pri posudzovaní žiadostí o preskúmanie určenia počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl podľa § 29 ods. 5 zákona o odbornom vzdelávaní a príprave Ministerstvom školstva.

V nadväznosti na uplatnenie kritéria z citovanej smernice, na základe ktorého sa do zoznamu študijných odborov alebo učebných odborov, ktoré sú v príslušnom samosprávnom kraji nad rozsah potrieb trhu práce, nezarádi odbor vzdelávania, potreba ktorého nevyplýva z príslušnej regionálnej stratégie, v regionálnej stratégii sa v plánovacej časti regionálnej stratégie uvedie zoznam prioritne podporovaných odborov vzdelávania zo sústavy študijných a učebných odborov na stredných školách. Zaradenie odborov na zoznam by malo byť odôvodnené reálnymi požiadavkami trhu práce v regióne.

2.3. Gymnázia s osemročným vzdelávacím programom

V tomto bode analytickej časti sa uvedie aj prehľad žiakov v 8-ročných vzdelávacích programoch v rámci samosprávneho kraja podľa nižšie uvedenej tabuľky:

Žiaci v 8-ročných vzdelávacích programoch na gymnáziách

Zriaďovateľ	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

Podľa § 64 ods. 5 školského zákona zriaďovateľ gymnázia s osemročným vzdelávacím programom doručí orgánu miestnej štátnej správy v školstve návrh počtu žiakov prvého ročníka pre nasledujúci školský rok do 30. septembra. Orgán miestnej štátnej správy v školstve na základe kritérií podľa odseku 8 a po prerokovaní s príslušným zriaďovateľom rozpíše počet žiakov určený Ministerstvom školstva pre jednotlivé gymnázia s osemročným vzdelávacím programom v jeho územnej pôsobnosti.

Odporúčame, aby samosprávne kraje ako najväčší zriaďovatelia gymnázií s osemročným vzdelávacím programom v regionálnej stratégii uviedli s prihliadnutím na kritériá podľa § 64 ods. 8 školského zákona svoje rámcové zámery o tom, v akom rozsahu, časovom horizonte a prerozdelení chcú podporovať predmetný vzdelávací program na gymnáziách vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti.

2.4. Stredné školy s celoslovenskou pôsobnosťou

V kontexte optimalizácie siete škôl a školských zariadení sa môžu samosprávne kraje v rámci svojich priorit orientovať v opodstatnených prípadoch aj na poskytovanie výchovy a vzdelávania pre žiakov z iných samosprávnych krajov. Spomenutý prístup prichádza do úvahy v prípade prirodzenej mobility žiakov medzi regiónmi alebo v prípade disponovania kapacitami, ktoré umožňujú efektívne vzdelávanie žiakov z celej SR, pričom uvedené môže predstavovať východiská k tvorbe rámcovej prognózy novoprijatých žiakov do 1. ročníkov stredných škôl.

Samosprávne kraje v regionálnej stratégii určia odbory vzdelávania na konkrétnych stredných školách, ktoré budú určené na vzdelávanie a odbornú prípravu žiakov z celej SR (stredné školy s celoslovenskou pôsobnosťou).

Pri poskytovaní vzdelávania a odbornej prípravy v odboroch vzdelávania na stredných školách v rámci celoslovenskej pôsobnosti je predpoklad efektívnejšieho personálneho, materiálneho a prevádzkového zabezpečenia vzdelávania vo vybraných odboroch vzdelávania pre žiakov z celej SR.

Samosprávne kraje určia v plánovacej časti regionálnej stratégie odbor s celoslovenskou pôsobnosťou, ak má daný odbor na konkrétnej strednej škole exkluzivitu v rámci samosprávneho kraja a zároveň je vzdelávanie v tomto odbore poskytované najviac na štyroch školách v SR.

Kľúčové priority a špecifické ciele sa majú vo vzťahu ku školám s celoslovenskou pôsobnosťou zaoberať ponukou vzdelávacích programov, personálnym, materiálnym a prevádzkovým zabezpečením vzdelávania (napr. zabezpečenie internátneho ubytovania).

3. Plánovacia časť

V plánovacej časti sa v rámci vymedzených oblastí podpory výchovy a vzdelávania (v bodoch 2.1 až 2.4. analytickej časti) určujú **kľúčové priority, ktoré sa následne konkretizujú na úroveň špecifických cieľov v nasledujúcej štruktúre:**

Oblasť výchovy a vzdelávania 1

Kľúčová priorita 1.1

Špecifický cieľ 1.1.1 (možnosť viacerých špecifických cieľov pre jednu kľúčovú prioritu)

Indikátory (pre každý špecifický cieľ)

Termín splnenia (pre každý špecifický cieľ)

Zodpovedný subjekt (pre každý špecifický cieľ)

V rámci špecifických cieľov sa uvádzajú indikátory, prostredníctvom ktorých bude možná objektívna kontrola ich plnenia tak, aby bolo možné vyhodnotiť reálny posun v danej oblasti. Súčasťou plánovacej časti môže byť akčný plán so striktnějšíe stanovenými termínmi splnenia úlohy a s uvedením subjektov zodpovedných za realizáciu.

Samosprávne kraje môžu plánovať strategické priority a zodpovedajúce špecifické ciele aj v ďalších oblastiach výchovy a vzdelávania (viď časť Odporúčané oblasti výchovy a vzdelávania) alebo v ďalších ľubovoľných oblastiach.

Odporúčame vytvorenie regionálnej stratégie pri určení kľúčových priorít a špecifických cieľov v dlhodobom časovom horizonte (cca 4 - 8 rokov) a určenie krátkodobých špecifických cieľov (cca 1- 2 roky). Každoročná aktualizácia regionálnych stratégií má odrážať aktuálne zmeny demografických ukazovateľov, potrieb trhu práce, ukazovateľov uplatnenia absolventov stredných škôl na trhu práce v príslušnom regióne, aktuálne zmeny spoločenských a ekonomických pomerov v regióne, ako aj v širšom kontexte (investičné priority, mobilita občanov, legislatívne zmeny...).

Súčasťou plánovacej časti sú aj

- **tabuľka prioritne podporovaných študijných alebo učebných odborov na stredných školách** na účely tvorby zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce podľa § 29 ods. 2 zákona o odbornom vzdelávaní a príprave v zmysle Smernice Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR č. 55/2019, podľa ktorej sa v príslušnom samosprávnom kraji nezarádajú medzi odbory vzdelávania nad rozsah potrieb trhu práce odbor, potreba ktorého nevyplýva z príslušnej regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania na stredných školách. Preferovanie odboru v rámci regionálnej stratégie musí byť objektívne a musí vychádzať z reálnych potrieb trhu práce v regióne či v rámci celého Slovenska.

Študijné odbory alebo učebné odbory v samosprávnom kraji prioritné z hľadiska potrieb trhu práce

Odbor vzdelávania	Počet škôl	% zastúpenie v kraji	Počet žiakov	% zastúpenie v kraji

- **tabuľka odborov vzdelávania s plánovanou celoslovenskou pôsobnosťou podľa bodu 2. 4. analytickej časti**

Študijné odbory alebo učebné odbory s plánovanou celoslovenskou pôsobnosťou

Odbor vzdelávania	Počet škôl (aktuálne)	% zastúpenie v SR	Počet žiakov (aktuálne)	% zastúpenie v SR

Odporúčané oblasti podpory výchovy a vzdelávania v rámci regionálnej stratégie:

Samosprávne kraje si môžu v rámci svojej regionálnej stratégie určiť kľúčové priority a nadväzujúce špecifické ciele aj v ďalších zvolených oblastiach podpory výchovy a vzdelávania.

1. Podpora pedagogických, odborných zamestnancov a nepedagogických zamestnancov.

Podporu zamestnancov škôl možno považovať za zásadný predpoklad zvyšovania kvality výchovy a vzdelávania. Popri legislatívnych opatreniach na podporu odmeňovania, vzdelávania a spoločenského postavenia zamestnancov školstva na celoslovenskej úrovni si môže samosprávny kraj v záujme zvýšenia ich motivácie a kvality vykonávanej práce vytýčiť ciele zamerané na rozvoj personálnych kapacít v školstve.

Pri aktuálnych regionálnych stratégiách sa stretávame s programom samosprávneho kraja na doplnkové financovanie mimovyučovacej činnosti pedagógov alebo s poskytovaním osobitných príplatkov pre začínajúcich pedagógov. Samosprávne kraje sa môžu zamerať na podporu odborných zamestnancov v školstve, napr. vytvorenie systému „zdieľania“ špeciálnych pedagógov, školských psychologov. Taktiež sa odporúča vytváranie programov výmenných stáží pedagogických a odborných zamestnancov medzi jednotlivými strednými školami alebo školskými zariadeniami, a to aj v partnerstve s inými samosprávnymi kraji.

2. Sociálna inklúzia prostredníctvom výchovy a vzdelávania.

Podľa § 9 ods. 4 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve samosprávny kraj vytvára na stredných školách, v ktorých je zriaďovateľom, aj podmienky na zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“).

Problém inklúzie vo vzdelávaní sa javí ako naliehavý predovšetkým v samosprávnych krajoch s výraznejším zastúpením sociálne znevýhodneného obyvateľstva. V týchto krajoch

sa aj pri optimalizácii siete škôl a školských zariadení prihliada na potrebu poskytovania výchovy a vzdelávania žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia. Práve pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia môžu slúžiť programy sociálnej podpory financované samosprávnym krajom (vo vzťahu k stravovaniu, ubytovaniu, štipendijné programy).

V rámci regionálnych stratégií sa napr. stretávame aj so zámerom samosprávneho kraja vytvoriť špecializovanú školu s odborným zázemím pre inkluzívne vzdelávanie, ktorej cieľom bude nielen aktívne vytvoriť priestor pre inkluzívne vzdelávanie žiakov so ŠVVP, ale zároveň aj identifikovať najlepšie postupy úspešného zvládnutia prechodu žiakov so ŠVVP zo základnej na strednú školu.

3. Ďalšie vzdelávanie.

V súvislosti s rýchlymi zmenami na pracovnom trhu spôsobenými priemyselnou revolúciou 4.0 sa v celoeurópskom kontexte čoraz viac zdôrazňuje potreba získavania, dopĺňania alebo prehlbovania kvalifikácií pre výkon vznikajúcich alebo meniacich sa pracovných činností prostredníctvom ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzuje na stupeň vzdelania získaný v školskom vzdelávaní.

V zmysle zákona č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov sú inštitúciami ďalšieho vzdelávania aj gymnáziá, stredné odborné školy, konzervatóriá, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základné umelecké školy, jazykové školy.

Práve stredné školy predstavujú v jednotlivých regiónoch inštitúcie s vhodnými odbornými kapacitami, priestorovými a prevádzkovými podmienkami pre poskytovanie ďalšieho vzdelávania v odboroch požadovaných na trhu práce v príslušnom regióne.

Samosprávnym krajom odporúčame plánovanie kľúčových priorít a špecifických cieľov v oblasti poskytovania ďalšieho vzdelávania na školách vo svojej pôsobnosti v odboroch vzdelávania identifikovaných ako nedostatkových v príslušnom regióne. Uvedené aktivity možno považovať ako vhodný doplnkový zdroj financovania školského vzdelávania.

4. Kľúčové priority vo vzťahu k jednotlivým druhom a typom škôl a školských zariadení v územnej pôsobnosti samosprávneho kraja.

Samosprávny kraj je zriaďovateľom viacerých druhov a typov škôl a školských zariadení (stredné školy, základné umelecké školy, jazykové školy okrem jazykových škôl pri základných školách, školské internáty, zariadenia školského stravovania, strediská služieb školy, školy v prírode, centrá voľného času s územnou pôsobnosťou samosprávneho kraja).

5. Spolupráca so zamestnávateľmi a ďalšími subjektmi, podpora systému duálneho vzdelávania

Vypracovanie a realizácia stratégie výchovy a vzdelávania v samosprávnom kraji predpokladá spoluprácu samosprávneho kraja so širokým okruhom subjektov. Zo spomínaného hľadiska sa odporúča určenie špecifických cieľov zameraných na vytváranie a prehlbovanie efektívnych partnerstiev so subjektmi relevantnými pri tvorbe a realizácii výchovy a vzdelávania v samosprávnom kraji.

Podľa § 28 ods. 3 zákona o odbornom vzdelávaní a príprave na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na úrovni samosprávneho kraja sa zúčastňujú

- a) samosprávny kraj,
- b) okresný úrad v sídle kraja,
- c) úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v sídle kraja,
- d) regionálne komory stavovských organizácií, profesijné organizácie a zamestnávateľa, ktorí prispievajú k rozvoju regionálnej zamestnanosti,
- e) zástupcovia zamestnancov,¹⁸⁾
- f) zriaďovatelia¹⁹⁾ stredných škôl v samosprávnom kraji,
- g) Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja.

Prehlbovanie spolupráce so zamestnávateľmi a príslušnými stavovskými a profesijnými organizáciami nadobúda význam najmä pri podpore vstupovania žiakov a škôl do systému duálneho vzdelávania, ktorý predstavuje účinný nástroj podpory odborného vzdelávania a prípravy, ktoré je v súlade s potrebami trhu práce.

Odporúčame, aby sa v regionálnych stratégiách plánovali formálne aj neformálne aktivity (vzdelávacie aktivity, športové a kultúrne podujatia...) na vytváranie partnerstiev medzi školami, subjektmi koordinácie odborného vzdelávania a prípravy a ďalšími subjektmi, a to aj z iných samosprávnych krajov a štátov.

6. Podpora práce s mládežou

Podľa § 4 ods. 1 písm. n) zákona o samospráve vyšších územných celkov samosprávny kraj koordinuje rozvoj telesnej kultúry a športu a starostlivosť o deti a mládež. Vo vzťahu k neformálnej výchove a vzdelávaniu vykonáva samosprávny kraj kompetencie podľa zákona č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V zmysle vyššie uvedených predpisov môže samosprávny kraj v rámci regionálnej stratégie predstaviť svoju víziu podpory neformálneho vzdelávania mládeže v regióne. Podpora neformálneho vzdelávania v regióne má nadväzovať v spolupráci so školami a školskými zariadeniami na formálne vzdelávanie a výchovu mládeže (podpora súťaží medzi žiakmi, mimoškolskej činnosti...), ako sa aj zamerať v spolupráci s ďalšími partnermi (občianske združenia, obce...) na podporu ďalších foriem práce s mládežou (dobrovoľníctvo, podpora výmenných pobytov, organizácia táborov...). V tejto súvislosti sa odporúčame zamerať predovšetkým na sociálne vylúčenú mládež, resp. mládež ohrozenú sociálnym vylúčením.